

Інститут обдарованої
дитини
НАПН України

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«САМОРЕАЛІЗАЦІЯ
ОБДАРОВАНОЇ
ОСОБИСТОСТІ»

Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)
Спеціальність	011 «Освітні, педагогічні науки»
Спеціалізація / освітньо-наукова програма	«Освіта та розвиток обдарованої особистості»
Компонент освітньо-наукової програми	навчальна дисципліна за вибором аспіранта
Курс/Семестр	2 курс, 4 семестр
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС/загальна кількість годин	3 ЄКТС /90 год.
Вид занять	Лекційні, семінарські
Мова викладання	українська
Форми поточного та підсумкового контролю	Тематичне тестування, оформлення презентації, написання реферату, підготовка есе, залік
Викладач	Садова Мирослава Анатоліївна, доктор психологічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу інтелектуального розвитку обдарованої особистості. E-mail: Sadova83@uke.net
Консультації	Здійснюються за запитом здобувачів
Анотація дисципліни	Дисципліна «Самореалізація обдарованої особистості» є вибірковою в структурі базової педагогічної освіти і поряд з іншими курсами закладає основи професійної підготовки здобувачів освіти ОП «Освіта та розвиток обдарованої особистості». Робочою програмою дисципліни «Самореалізація обдарованої особистості» передбачається ознайомлення аспірантів з уявленням про самореалізацію як фундаментальною, інтегративною галуззю науки та її місцем в системі сучасного людинознавства; з коротким історичним введенням в сутність самореалізації обдарованої особистості; основними поняттями, методами, проблемами, напрямками і структурою самореалізації обдарованої особистості; розкриттям ролі, фактів, специфікою фундаментальних досліджень прикладної самореалізації обдарованої особистості в сучасному суспільстві; з технологією аналізу, стимулюванням та вдосконаленням вікового, індивідуального, особистісного та професійного розвитку обдарованої особистості; з критеріями та показниками досягнення людиною вершин у віковому, індивідуальному, особистісному і професійному розвитку; з перспективами розвитку самореалізації обдарованої особистості, її фундаментальними дослідженнями і прикладними галузями в особистісній та професійній сферах життєдіяльності.

<p>Мета викладання дисципліни</p>	<p>Формування розгорнутого сучасного уявлення про самореалізацію обдарованої особистості, навичок самостійного використання аспірантами моделей, критеріїв і механізмів самореалізації на всіх стадіях наукової і практичної діяльності, умінь самостійного аналізу проблем, що виникають в ході самореалізації обдарованої особистості, навичок використання психологічних моделей для пояснення і розуміння процесу самореалізації обдарованої особистості.</p>
<p>Програмні компетентності</p>	<p>Інтегральна компетентність (ІК): ІК-1. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у галузі освітніх, педагогічних наук та/або дослідницько-інноваційної діяльності, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.</p> <p>Загальні (ЗК): ЗК-1. Здатність до оволодіння загальнонауковими компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, загального культурного кругозору, дотримання у фаховій діяльності норм професійної етики, міжкультурної толерантності, керування загальнолюдськими цінностями, та академічної доброчесності в наукових дослідженнях. ЗК-3. Здатність до формування, абстрактного мислення, критичного аналізу та синтезу, оцінки сучасних наукових досягнень, генерування нових ідей / креативності при вирішенні дослідницьких і практичних завдань.</p> <p>Спеціальні (СК): СК-1. Здатність здобувати глибинні знання у галузі обдарованості / обдарованості особистості. СК-3. Здатність розробляти і застосовувати методологію, визначати стратегію і план дій дослідження та моделювати, реалізовувати і розвивати процес вирішення нових наукових педагогічних проблем і задач в області обдарованості. СК-4. Здатність створювати та управляти освітніми і професійно-педагогічними / творчими проектами у галузі обдарованості / обдарованості особистості. СК-5. Здатність застосовувати якісні та кількісні методи при проведенні наукових педагогічних досліджень в галузі обдарованості / обдарованості особистості. СК-6. Здатність до професійно-педагогічного зростання, самоосвіти, саморозвитку, самореалізації і самоздійснення. СК-8. Здатність здійснювати освітньо-наукову діяльність у сфері педагогіки та психології обдарованості на всіх освітніх рівнях. СК-10. Здатність оволодівати професійними вміннями в роботі з обдарованими дітьми різних вікових категорій, надавати ефективні психолого-педагогічні послуги і толерантно ставитися до колег та обдарованих учасників освітнього процесу.</p>
<p>Програмні результати навчання</p>	<p>ПРН 1. Вміти демонструвати системний науковий світогляд; володіти сучасними теоріями і концепціями в області педагогіки обдарованості та психології обдарованої особистості, професійною етикою; демонструвати загальний культурний кругозір; нести відповідальність за особистий професійний розвиток.</p> <p>ПРН-7. Вміти виявляти гнучкість у пристосуванні до трансформаційних процесів у професійно-педагогічній сфері, проявляючи адаптивні стратегії і тактики професійної поведінки, переосмислюючи традиційні та застосовуючи в оптимальному поєднанні усталені інноваційні підходи; виявляти готовність і спроможність викладати, стажуватися в іншому закладі вищої освіти на території України чи поза її межами, без відрахування чи звільнення</p>

з основного місця навчання.

ПРН-8. Вміти застосовувати глибинні знання у галузі обдарованості / обдарованості особистості, за якою здобувач вищої освіти проводить дослідження; засвоювати основні концепції в практичній педагогічній діяльності, вирішувати теоретичні і практичні проблеми; оволодіти термінологією з досліджуваного наукового напрямку.

ПРН-10. Знати яким чином розробляти і застосовувати методологію дослідження з урахуванням різних педагогічних концепцій, теорій, підходів, парадигм, шкіл, незалежно від їх методологічної спрямованості; визначати стратегічний план дослідження в області обдарованості; володіти навичками моделювання; усвідомлювати способи створення нового педагогічного знання; розвивати шляхи вирішення нових педагогічних проблем і реалізовувати нові ідеї в області обдарованості.

ПРН-11. Вміти розробляти і управляти освітніми і творчими професійно-педагогічними проектами у галузі обдарованості / обдарованості особистості.

ПРН-12. Вміти вибирати і доречно використовувати теоретичні (якісні) і релевантні критеріям і показникам емпіричні методи та технології педагогічного дослідження; застосовувати методи діагностики обдарованості, технології та методи статистичної обробки емпіричних даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи; вибирати або створювати ефективні методики емпіричного педагогічного дослідження відповідно до критеріальних показників наукової розвідки у сфері обдарованості.

ПРН-13. Вміти демонструвати спроможність професійно-педагогічного зростання; володіти навичками самоосвіти, саморозвитку, самореалізації і самоздійснення.

ПРН-14. Вміти керуватися у викладацькій діяльності принципами взаємодії з учасниками освітнього процесу; вміти вибудовувати освітній процес та взаємодію з обдарованими здобувачами освіти з урахуванням закономірностей їхнього психічного розвитку й зони найближчого розвитку; застосовувати сучасні та нові інтерактивні методи і форми навчання; аналізувати результати процесу їх використання в академічних групах; розробляти і рецензувати методичні рекомендації та навчальні посібники; вміти формувати освітнє середовище та використовувати професійні надбання в реалізації завдань інноваційної освітньої політики в області обдарованості.

Структура навчальної дисципліни за вибором	Кількість годин				
	Денна форма				
	Назви змістових модулів і тем	Усього	у тому числі		
			Л	Пр. (сем)	Інд
1	2	3	5	6	7
Змістовий модуль 1.					
Теоретичні основи самореалізації обдарованої особистості					
Тема 1. Самореалізація як наука системи людинознавства	18	4	4		10
Тема 2. Методи досліджень самореалізації обдарованої особистості	14	2	2		10
Тема 3. Особливості потенціалу самореалізації обдарованих студентів ЗВО	16	4	2		10
Разом за змістовим модулем 1	48	10	8		30

Змістовий модуль 2. Самореалізація обдарованих та їх розвиток в професійній та особистісній сферах життєдіяльності	
Тема 4. Самореалізація обдарованих в професійній та особистісній сферах життєдіяльності.	20 2 2 15
Тема 5. Соціально-психологічний тренінг особистісної та професійної самореалізації обдарованих.	22 4 4 15
Разом за змістовим модулем 2	42 6 6 30
Усього годин	90 16 14 60
Зміст навчальної дисципліни за вибором	<p style="text-align: center;">Змістовий модуль 1. Теоретичні основи самореалізації обдарованої особистості</p> <p>Тема 1. Самореалізація як наука системи людинознавства Про передумови виникнення самореалізації. Етапи становлення самореалізації, її цілі, об'єкт, предмет і головні наукові та практичні завдання. Зарубіжні наукові теорії самореалізації обдарованої особистості: А. Адлера, А. Маслоу, А. Ангял, Дж. Бюдженал, К. Гольдштейн, Р. Мей, К. Роджерс, Е. Фромм, С. Р. Альдерфер. Вітчизняні наукові теорії самореалізації обдарованої особистості: О. Г. Асмолов, Л. С. Виготський, В. В. Давидов, О. М. Леонт'єв, В. В. Рубцов, Д. Й. Фельдштейн, К. О. Абульханова-Славська, Л. І. Анциферова, В. Г. Асєєв, Л. І. Божович, А. В. Брушлінський, В. П. Зінченко, О. О. Конопкін, Л. О. Коростильова, Д. О. Леонт'єв, В. І. Слободчиков, В. В. Столін. Самореалізація її зв'язок з іншими науками. Методологічні підстави самореалізації. Акмеологічний підхід у вивченні розвитку зрілої самореалізованої особистості. Сучасний стан самореалізації.</p> <p>Тема 2. Методи досліджень самореалізації обдарованої особистості Емпіричні методи самореалізації обдарованої особистості: спостереження, бесіда, контент-аналіз, діагностичні методики: «Самоактуалізаційний тест» Е. Шострома, «Мотиваційні здібності: свідомі мотиви» Ю. Куля, «Тест гумористичних фраз» О. Г. Шмельова, 16-факторний особистісний опитувальник Р. Кеттелла, «Індикатор копінг-стратегій» Д. Амірхана, «Вихід з важких життєвих ситуацій» Р. С. Немова, Метод акмеограми (Конюхов Н. І.). Критерії та показники самореалізації. Моделі самореалізації обдарованої особистості. Технології самореалізації.</p> <p>Тема 3. Особливості потенціалу самореалізації обдарованих студентів ЗВО Потенціал самореалізації як предмет психологічного дослідження. Психологічні складові потенціалу самореалізації обдарованої особистості. Методичні підходи до дослідження потенціалу самореалізації обдарованої особистості. Структура психологічних складових самоактуалізації та потенціалу самореалізації обдарованої особистості: модальність активності, спрямованість особистості, соціальне включення. Блоки: ХОЧУ, МОЖУ, ТРЕБА, ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ, РЕАЛІЗАЦІЯ Типологія потенціалу самореалізації обдарованої особистості: пасивний саморозвиток, активний саморозвиток, екзистенційна самореалізація, соціальна самореалізація, відмінності потенціалу самореалізації обдарованої особистості (вікові, гендерні, професійні, пізнавальні).</p>

Змістовий модуль 2.

Самореалізація обдарованих та їх розвиток в професійній та особистісній сферах життєдіяльності

Тема 4. Самореалізація обдарованих в професійній та особистісній сферах життєдіяльності.

Особистісна зрілість професіонала. Критерії зрілості обдарованої особистості професіонала. Професійна компетентність (В.В. Краєвський). Професіонал, професійний розвиток, професіоналізація. Умови досягнення професійного "акме": внутрішні та зовнішні. Професійна відповідальність як предмет психологічного дослідження. Психологічні складові професійної відповідальності особистості у наукових дослідженнях (теоріях). Психологічні механізми професійної відповідальності особистості. Сутність психологічних детермінант професійної відповідальності особистості. Рівні професійної відповідальності особистості. Сутність поняття кар'єри, професійного росту та посадового росту. Види кар'єри: центрована, вертикальна, горизонтальна, спеціалізована, неспеціалізована, внутрішньо (зовнішньо) організована, цільова, спіральна, стабілізована. Етапи становлення кар'єри обдарованої особистості. Потреби обдарованої особистості на етапах становлення кар'єри. Вплив професійної відповідальності на кар'єрний зріст обдарованих фахівців.

Тема 5. Соціально-психологічний тренінг особистісної та професійної самореалізації обдарованих.

Постановка цілей, їх реалізація, орієнтація на процес і результат у відповідній діяльності. Подолання психологічних бар'єрів обдарованими – запорука успіху до самореалізації (робота над своїми недоліками). Розвиток креативності, як основної складової самореалізованої особистості за А. Маслоу. Розвиток професійного зростання обдарованої особистості (застосування психотехнологій). Формування професійної відповідальності обдарованої особистості. Розвиток професійної компетентності та її спеціальних видів. Розвиток професіоналізму особистості управлінських кадрів, які здійснюють діяльність в особливих умовах.

Контроль і оцінювання результатів навчання

Принципи, критерії, процедура та шкала оцінювання

Основними принципами оцінювання результатів опанування навчальної дисципліни за вибором є:

- об'єктивності (оцінка має відповідати істинній якості та кількості засвоєних знань, компетентностей і результатів навчання);
 - прозорості (максимальній ясності та відкритості процедури, критеріїв і шкал оцінювання результатів навчання);
 - систематичності (перевірка якості опанування навчальної дисципліни здійснюється систематично, за кожною темою);
 - дієвості (корекція та вдосконалення, за потреби, компетентностей і результатів навчання відповідно до вимог освітньо-наукової програми);
 - індивідуального підходу (об'єктивна і справедлива оцінка відповідно до зусиль, затрачених здобувачем PhD, дотриманням ним вимог академічної доброчесності та реальних результатів навчання);
- педагогічного оптимізму (зорієнтованість оцінювання на пошук особистісних ресурсів здобувача PhD у контексті успішного опанування навчальної дисципліни, стимулювання нових досягнень у навчальній роботі).

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача PhD при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів, є:

- повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;
 - глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
 - характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
 - вміння застосовувати теоретичні положення в практиці професійної діяльності під час розв'язання індивідуально-дослідницьких завдань, здійснювати аналіз ситуацій педагогічної взаємодії з метою її вдосконалення та корекції.
- Оцінювання результатів навчання аспірантів у формі іспиту здійснюється за 100-бальною шкалою, шкалою ECTS та національною шкалою.

Розподіл балів, які отримують аспіранти

T1*	T2	T3	T4	T5	ІНДЗ* *	Разом
10***	10	10	10	10	50****	100

Примітка: * T1, T2 ... T5 – теми.

**ІНДЗ – індивідуальне навчально-дослідне завдання.

***10 – максимальна сума балів, яку можна набрати за тему.

****50 – максимальна сума балів, яку можна набрати за виконання ІНДЗ.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка а ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90-100	A	зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
01-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика навчальної дисципліни за вибором

Політика щодо академічної доброчесності

Учасники освітнього процесу у своїй академічній діяльності мають дотримуватись академічної доброчесності з усіх питань цього курсу; посилаються на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права; дотримуватись загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки.

Порушення академічної доброчесності тягне за собою академічну відповідальність.

Політика щодо відвідування занять

Відвідування лекцій та семінарських занять з курсу є обов'язковим, воно забезпечує краще розуміння матеріалу, дає можливість простежити зв'язок між теоретичною інформацією та її прикладним аспектом, сформувати систему знань та ґрунтовно підготуватись до заліку та іспиту.

За об'єктивних причин (хвороба, стажування тощо) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із викладачем навчальної дисципліни).

Політика щодо термінів виконання завдань і перескладання
Відтермінування здачі завдань самостійної роботи (презентація, реферат, есе), у випадках вагової причини, може бути дозволене за умови надання необхідної документації.

Відтермінування складання заліку та іспиту у випадку вагомих причин та їх документального підтвердження може бути дозволене за умови погодження у науково-організаційному відділі Інституту.

Проведення навчальних занять, терміни та умови виконання навчальних завдань можуть бути адаптовані до запитів здобувачів освіти із документально підтвердженими особливими потребами. Відповідальністю здобувача освіти залишається вчасне надання таких документів.

Політика щодо правил поведінки на заняттях

Аспіранти беруть активну участь у всіх видах діяльності на заняттях, виконують навчальні завдання вчасно, відповідно до робочої навчальної програми, активно включаються і за потреби ініціюють спільну (групову роботу) під час семінарських занять. Спілкування учасників освітнього процесу відбувається на засадах партнерських стосунків, взаємодопомоги, толерантності та взаємної поваги.

Інформаційне забезпечення

Рекомендована література

Основна:

1. Садова М. А. Психологія самореалізації [навч.-метод. посіб.] / Мирослава Анатоліївна Садова. Первомайськ : Первомайська друкарня, 2018. 113 с.
2. Садова М.А. Свинаренко Р.М. Складові потенціалу самореалізації та картини світу особистості: монографія за редакцією В.І. Подшивалкіної. Кіровоград: ПРАТ «Кіровоградське видавництво». 2015. 415 с.
3. Свинаренко Р. М. Часова складова потенціалу самореалізації особистості/ Радіон Миколайович Свинаренко // Наукові записки Інституту психології ім. Г.С. Костюка / За ред. академіка С. Д. Максименка. К. : Главник, 2019. Вип. 26, в 4-х томах. Том. 4. С. 22–33.
4. Швалб Ю.М. Психологічні моделі цілепокладання / Юрій Михайлович Швалб. К. : Стирос, 2017. 368 с.
5. Эременко Ю.В. Самореалізація обдарованих учнів у сучасній Україні: основні чинники та ризики. Автореф. дис... на здобуття наукового ступеня канд. соц. наук, за спеціальністю 22.00.04 – спеціальні та галузеві соціології. Харків: 2019. 23 с.

Додаткова:

1. Вівчарик Т. П. Психологічні механізми самореалізації жінки (на прикладі жіночої молоді, включеної у творчу професійну діяльність): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: 19.00.01 "Загальна психологія, історія психології" / Т. П. Вівчарик.— Чернівці, 2000. — 20 с.
2. Долгих Л. Кар'єрні домагання як суб'єктивний механізм професійної самореалізації / Л. Долгих // Соціальна психологія. – К. : 2007. – №5. (25). – С. 34–45
3. Зарицька Валентина Василівна. Формування у старшокласників здатності до самореалізації: дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Валентина Василівна Зарицька. – Запоріжжя, 2006. — 209 с.
4. Мірошніченко О.М. Особливості самоактуалізації жінки у професійній діяльності: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.01 / О.М. Мірошніченко; Ін-т психології ім. Г.С.Костюка АПН України. – К., 2007. – 20 с.]
5. Мова Л.В. Психологічні особливості забезпечення особистісної самореалізації майбутніх психологів у процесі фахової

підготовки: Дис... канд. психол. наук: 19.00.07 / Л.В. Мова. – К., 2003. – 235 с.

6. Пилипенко Н. Психологічні особливості самореалізації особистості в умовах професійної кризи / Н. Пилипенко // Соціальна психологія. – 2005. – № 3 (11). С.72–79.
7. Пілецький В.С. Комунікативний потенціал студентської групи як чинник успішності професійної підготовки майбутніх менеджерів-економістів: дис. ... канд.психол. наук: 19.00.01 / В.С. Пілецький. – Івано-Франківськ, 2003. – 213 с.
8. Подшивалкіна В.І. Методологічні проблеми професійного самовизначення та професійної диференціації психологічного товариства / Валентина Іванівна Подшивалкіна / Психологія і суспільство. – 2005, № 2. – С. 5–21
9. Рибалка В.В. Психологія розвитку творчої особистості / В.В. Рибалка. – К. : ІЗМН, 1996. – 236 с.
10. Садова М.А. Потенціал самореалізації особистості як предмет психологічного дослідження: методологічні аспекти / Мирослава Анатоліївна Садова // Наукові праці МАУП. 2008, Т – 15, Ч –2, с. 231–238.

Інформаційні ресурси:

1. Психологія самореалізації особистості. URL: <https://oldiplus.ua/pedagogika-i-psihologiya-1/psychologiya-samorealizaciyi-osobystosti/>
2. Самореалізація особистості. URL: https://pidru4niki.com/15100827/psihologiya/samorealizatsiya_osobystosti
3. Психологія самореалізації особистості. URL: http://psih.pp.ua/p162_%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F_%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97_%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96_2003.html
4. Gifted adolescents: Psychological behaviors, values, and developmental implications. Mary Howard-Hamilton. Bridget A. Franks. 2018. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02783199509553656>
5. No Child Is Just Born Gifted: Creating and Developing Unlimited Potential. Barbara Clark is a past-president of the National Association for Gifted Children (NAGC). 2016. URL: <https://www.nagc.org/blog/no-child-just-born-gifted-creating-and-developing-unlimited-potential>
6. Gifted Children: How to Bring Out Their Potential. Enrichment activities can provide for very bright kids. By Christian Fischer. Scientific american mind august. 2008. URL: <https://www.scientificamerican.com/article/coaching-the-gifted-child/>
7. Assessment of student's potential based on the data concerning productivity and psychological comfort of education. Evaluación del potencial del alumno en base a datos relativos a productividad y confort psicológico educativos Ivan Sergeyevich Samokhin; Marina Georgiyevna Sergeeva Elena Valeryevna Tabuyeva; Tatyana Gennadyevna Stanchulyak; Elena Georgiyevna Kolesina. Vol. 39 (# 02) Year 2018. Page 22. URL: <https://www.revistaespacios.com/a18v39n02/a18v39n02p22.pdf>
8. Excellence for high potential and gifted students. 2019. URL: <https://education.nsw.gov.au/teaching-and-learning/school->

excellence-and-accountability/school-excellence-in-action/effective-improvement-measures-and-strategies/excellence-for-high-potential-and-gifted-students

9. Can Personal Goal Setting Tap the Potential of the Gifted Underachiever? Dominique Morisano Bruce M. Shore 2010. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02783193.2010.508156>
10. Ellen D. Fiedler. Gifted Children: The Promise of Potential/The Problems of Potential. Handbook of Psychosocial Characteristics of Exceptional Children. 1999. C. 401-441. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-4757-5375-2_16
11. Sandra Laujin. Psychotherapist, Psychologist, Neuropsychologist in Hong Kong. 2021. URL: <https://sandraLaujin.com/gifted-child?lang=en>
12. Pamela R. Clinkenbeard. Motivation and gifted students: implications of theory and research pamela. Clinkenbeard. University of Wisconsin-Whitewater. Psychology in the Schools, Vol. 49(7), 2012. P.1-10. URL: https://www.arts.unsw.edu.au/sites/default/files/documents/Motivation_and_Gifted_Students.pdf
13. High potential learners. 2021. URL: <https://www.birchcopse.co.uk/high-potential-learners>
14. Lisa Conrad. Personal Goal Setting and Self-Regulation for Gifted Children. 2022. URL: <https://globalgtchatpoweredbytagt.wordpress.com/2019/03/11/personal-goal-setting-and-self-regulation-for-gifted-children/>
15. Abu-Hamour, Bashir; Al-Hmouz, Hanan. A Study of Gifted High, Moderate, and Low Achievers in Their Personal Characteristics and Attitudes toward School and Teachers. International Journal of Special Education, v. 28 n. 3 p. 5-15. 2013. URL: <https://eric.ed.gov/?id=EJ1024419>
16. Aaron D. Gresson. David G. Carter Sr. In Search of the Potentially Gifted: Suggestions for the School Administrator. 2010. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00098655.1977.9959190?journalCode=vtch20>
17. Self-actualization of the gifted and talented : a measurement using the brief index of self-actualization. 2018. URL: <https://www.semanticscholar.org/paper/SELF-ACTUALIZATION-OF-THE-GIFTED-AND-TALENTED-%3A-A-Piragasam/813b2d49f16f27c6c720dac59ef809986dc43d7d>
18. Music Appreciation and Self-actualization of Gifted Students. 2019. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042813019459>
19. Maslow and the Gifted. 2020. URL: <https://thegiftedscholar.com/maslow-and-the-gifted/>